

Klappolder 130
2665 LP Bleiswijk

Postbus 183
2665 ZK Bleiswijk

T (070) 307 50 50
F (070) 307 50 51

E info@groeiservice.nl
I www.groeiservice.nl

De WaterWeken worden mede mogelijk gemaakt door:

WaterWeken

najaar 2010

Brengt tuinder, kennis en innovatie samen

Telen is topsport, goed omgaan met je lichaam is belangrijk op korte en lange termijn. Dat geldt ook voor de tuinbouw. Het is een natuurproduct en ook op de lange termijn is het nodig om zorg te dragen voor de omgeving waarin je teelt en leeft. Voor een topsporter (of persoonlijker: voor mij) betekent dit: zorgen voor een zo gezond mogelijk lichaam, maximaal fit zijn en stress vermijden. Voor planten geldt hetzelfde. Ingrijpen is soms nodig maar te veel medicijn voor je lijf is niet goed, te veel gewasbeschermingsmiddel voor het milieu ook niet. Beperk het gebruik en kies zo mogelijk goede alternatieven.

Om de top te bereiken moet je hard werken, veel weten, alle omstandigheden optimaliseren en trainen. Elk detail telt in topsport evenals bij telen. Optimaliseer het materiaal, weet zeker dat er geen materiaalfouten inzitten. Oefen met biologische strategieën en probeer de tactiek van je natuurlijke vijanden te begrijpen. Train met je maten uit je team om beter te worden, wissel ervaringen uit.

Water is een belangrijke dagelijkse levensbehoefte, waar zorgvuldig mee om moet worden gegaan. Ook in de glastuinbouw wordt veel

water gebruikt, hier is ook zorgvuldigheid geboden. Meer hierover tijdens de WaterWeken. Als teler ben je trots op je product, groente, fruit of bloemen en planten, de maatschappij vraagt om een duurzaam product, gezonde voeding en leefomstandigheden. Om die reden moet elke teler zijn uiterste best doen om de top te bereiken van een zo gezond mogelijk product.

Want...duurzaam telen begint bij jou!

Henk Angenent
henkangenent.nl, duurzaamtelenbegintbijjou.nl

Schoon water is een schaars goed op deze wereld en ook in Nederland waterland moeten we zuinig omspringen met water. De tuinbouw gebruikt veel water om een mooi en gezond product te maken. Water staat dus volop in de belangstelling en zo ook tijdens de WaterWeken, georganiseerd door LTO Groeiservice, in samenwerking met Telen met toekomst en Duurzaam telen begint bij jou.

Hoe schoon is het oppervlaktewater in tuinbouwgebieden? Wat kan een teler doen om te voorkomen dat hij gewasbeschermingsmiddelen verliest naar het oppervlaktewater? Liggen daar misschien zelfs nog kansen om geld te besparen? Deze en andere vragen komen tijdens de zeven bijeenkomsten van de WaterWeken aan bod. Sprekers vanuit verschillende organisaties en bedrijven dragen elk hun kennis en ervaring bij om glastuinders verder op weg te helpen naar een emissieloze glastuinbouw in 2027.

Kosten en aanmelden

Voor glastuinbouwondernemers zijn de bijeenkomsten gratis, toeleveranciers betalen € 95. Voor de bijeenkomst op 6 oktober in Brakel wordt een bijdrage voor de cateringkosten

gevraagd van € 15, contant te betalen bij binnenkomst. Meld u snel aan via www.groeiservice.nl. Aanmelden is verplicht.

Spuitlicentie

Door het bijwonen van een bijeenkomst is een spuitlicentiepunt te behalen in het kader van de module veiligheid en techniek. Wilt u deze bijeenkomst laten meetellen voor verlenging van de spuitlicentie, dan bedragen de kosten € 50. **Vergeet uw spuitlicentiepas niet!**

Prijsvraag

Win een schaatsclinic met 11-stedentochtwinnaar en schaatsmarathoncoach Henk Angenent door mee te doen aan de prijsvraag na afloop van iedere bijeenkomst! Per bijeenkomst is er één winnaar.

Informatie

Kijk voor meer informatie op www.groeiservice.nl of neem contact op met Harmen Hummelen, telefoon (070) 307 50 26, e-mail h.hummelen@groeiservice.nl.

28 september 2010

19.00 - 22.15 uur

Kesgro Kwekers
Wagenpad 11
1775 RJ Middenmeer

Kesgro is een vooruitstrevend tomatenbedrijf en heeft een kassencomplex van drie keer 9 ha. De inrichting van de waterruimte behoort tot één van de modernste van deze tijd.

In april 2009 won Agriport A7 de TNO-prijs voor de beste innovatievraag vanuit het MKB. Daarmee is een onderzoekstraject bij Kesgro van enkele jaren ingezet om tot een verdere optimalisatie van de waterstromen in de glastuinbouw te komen. Tijdens de rondleiding op het bedrijf wordt ingegaan op de waterhuishouding van Kesgro en het onderzoek om de meststof- en natriumstromen in kaart te brengen. Alle lezingen vinden plaats bij De tafel van Agriport (Agriport 57, 1775 TA Middenmeer).

Telen met toekomst en LTO Groeiservice gaan met u in gesprek over het terugdringen van emissie. Wat doet u nu al en waar laat u kansen (en geld) liggen? Waar liggen nog knelpunten?

Opening: Jan Borst (sectievoorzitter Noord-Holland Noord, LTO Noord Glaskracht)

Lezing 1: Robert Kielstra (Agriport A7) & Martin van der Hout (Kesgro)

In aansluiting op de rondleiding bij Kesgro Kwekers gaat Kielstra in op de waterberging in de Agriport. Op welke manier streeft Agriport naar een gezonde waterhuishouding en hoe is de waterberging georganiseerd? Tevens wordt een koppeling naar het onderzoek van TNO gelegd.

Lezing 2: Henk Bouman (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier)

Wat treft het Hoogheemraadschap qua gewasbeschermingsmiddelen, stikstof en fosfaat aan in de sloten. Waar en hoe worden de metingen verricht? Wat baart hen zorgen?

Lezing 3: Dick Breugem (Van Iperen)

Wat is de invloed van de hoeveelheid natrium in meststoffen? In hoeverre is een emissieloze glastuinbouw haalbaar met de huidige meststoffen? Welke rendabele maatregelen kunnen telers en leveranciers hierin nemen?

Sunny Tom, het bedrijf van Joep Raemakers in Venlo, oogst niet alleen cocktail tomaten, maar ook elektriciteit en warmte. De warmte wordt geleverd aan de burens, zorggroeporganisatie de Zorggroep Noord-Limburg.

Het vernieuwende aan de kas is de combinatie van het vaker dichthouden van de ramen, energieopslag in het grondwater en warmtelevering aan een partij buiten de tuinbouw. De zonnewarmte wordt met luchtcirculatie en warmtewisselaars geoogst en opgeslagen in het grondwater en komt via een warmtepomp voor later gebruik beschikbaar. Een WKK op aardgas levert de elektriciteit voor de warmtepomp en de belichting. Het stroomoverschot gaat naar het net en het warmteoverschot naar de zorgorganisatie.

Telen met toekomst en LTO Groeiservice gaan met u in gesprek over het terugdringen van emissie. Wat doet u nu al en waar laat u kansen (en geld) liggen? Waar liggen nog knelpunten? Een en ander wordt zichtbaar op het demonstratieplein.

Opening: Bill Steenks (vakgroepvoorzitter Tuinbouw Bedekte Teelten, LLTB)

29 september 2010

19.00 - 22.15 uur

Sunny Tom
Ulingshofweg 41
5915 PM Venlo

Lezing 1: Vivian Moonen (Waterschap Peel en Maasvallei)

Waterschap Peel en Maasvallei heeft een gebiedsanalyse laten uitvoeren voor stoffen die een relatie hebben met de landbouw. De analyse dient als basis voor gesprekken met agrariërs en het opstellen van het Plan van Aanpak Waterkwaliteit.

Lezing 2: Chris Blok (Wageningen UR Glastuinbouw)

Recirculeren kan worden geoptimaliseerd door het opheffen van groeiremming en het maximaliseren van het drainwater-hergebruik. Resultaten van het KRW-project 'Waterkringloopsluiting substraatteelten' worden gepresenteerd.

Lezing 3: Lourens Feenstra (TNO)

In het kader van het KRW-project 'Waterkringloopsluiting substraatteelten' worden verschillende zuiveringstechnieken vergeleken op geschiktheid voor de glastuinbouw. De meest belovende techniek wordt doorontwikkeld tot een praktijktoepassing.

30 september 2010

19.00 - 22.15 uur

Vreugdenhil Bulbs & Plants
Monsterseweg 68
2691 JJ 's-Gravenzande

6000 m³ collectieve wateropslag ligt onder de nieuwe kas van Leen Vreugdenhil. De opslag is voor calamiteiten om water te bergen bij zware regenval.

Dit is een pilot project waarbij de kwekers in het gebied, de gemeente Westland, het Hoogheemraadschap van Delfland en LTO Nederland met kennis en geld hebben bijgedragen. Een collectieve waterzuivering staat in de planning. Alles bij elkaar is het een eerste stap naar de toekomst waarbij een goed waterbeheer en wateropslag van levensbelang is voor de tuinbouw en ingelanden.

Telen met toekomst en LTO Groeiservice gaan met u in gesprek over het terugdringen van emissie. Wat doet u nu al en waar laat u kansen (en geld) liggen? Waar liggen nog knelpunten? Een en ander wordt zichtbaar op het demonstratieplein.

Opening: Jos van der Knaap (sectievoorzitter Westland, LTO Noord Glaskracht)

Lezing 1: Jaap Bij de Vaate (Telen met toekomst)

De glastuinbouwsector heeft beperking van verliezen van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater hoog op de agenda staan. Wat ziet het waterschap hiervan terug in de metingen van de waterkwaliteit? Wat is de invloed van de glastuinbouw op de waterkwaliteit?

Lezing 2: Gert-Jan Dillo (Nic Sosef)

Gewasbeschermingsmiddelen moeten zo worden ingezet dat ze hun werk doen daar waar het moet: ziekten en plagen bestrijden in het gewas. Wat kunt u doen om te voorkomen dat u middelen verliest naar oppervlaktewater en hoe krijgt u een optimaal bestrijdingseffect?

Lezing 3: Gerard van Lier (Revaho)

Met een goed watergeefstelsel kan spui worden verminderd en gewasbeschermingsmiddelen optimaal worden toegediend. Een goed systeem bestaat uit de combinatie van een uiterst slimme druppelaar, een snel watertransportstelsel en goed toegepaste filtersystemen.

Anthuriumkwekerij Evanty is een innovatief bedrijf dat snij- en potanthuriums produceert op twee moderne vestigingen in Moerkapelle. De nieuwbouw aan de Van Hasseltweg 15, die in 2010 in gebruik is genomen, is ongeveer 2 ha groot en is voorzien van moderne voorzieningen zoals een mobiel teeltsysteem voor snij-anthuriums.

De manier van water geven op dit bedrijf is uniek: de planten krijgen water door de tafel waar de planten op staan in een dompelbad met water en voedingsstoffen te laten zakken. Het motto van Kwekerij Evanty is 'Altijd op zoek naar iets nieuws'.

Telen met toekomst en LTO Groeiservice gaan met u in gesprek over het terugdringen van emissie. Wat doet u nu al en waar laat u kansen (en geld) liggen? Waar liggen nog knelpunten?

Opening: les Bos (voorzitter afdeling Oostland, LTO Noord Glaskracht)

Lezing 1: Theo Cuijpers (Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard)

Weinig telers zijn zich bewust van de hoeveelheden nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en

zware metalen die zij met het bedrijfsafvalwater in het milieu brengen. Cuijpers geeft aan welke concentraties het hoogheemraadschap aantreft in de sloten en benoemt de aandachtspunten voor de toekomst: knelpunten en kansen.

Lezing 2: Klaas Jilderda (BASF)

De toelatingsbeoordeling ontwikkelt zich steeds verder. Ook de Kader Richtlijn Water wordt nu geïmplementeerd. Dit kan zeer grote gevolgen hebben voor het beschikbare middelenpakket. Hoe kan ieder van ons er in zijn rol aan meewerken dat er toekomst blijft voor deze productiemiddelen onder glas?

Lezing 3: Sam Karreman (Lubron Waterbehandeling)

Karreman vertelt over de innovatiemogelijkheden op het gebied van waterfiltratiesystemen en de aller nieuwste geavanceerde oxidatie technieken om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen fors terug te dringen. Lubron heeft ruim 30 jaar ervaring op het gebied van de behandeling van water. Welke ontwikkelingen kunnen we de komende jaren verwachten?

5 oktober 2010

19.00 - 22.15 uur

Kwekerij Evanty
Hasseltweg 15
2751 GZ Moerkapelle

Klazienaveen

6 oktober 2010

19.00 - 22.15 uur

Business Center Klazienaveen
Gantel 12
7891 XA Klazienaveen

Business Center Klazienaveen is de nieuwe naam voor de vroegere proeftuin. De kas van 1,5 ha is verdeeld in veel kleine afdelingen met de mogelijkheid van grond- en substraat-teelten.

Het is Ron Peters (Business Center) wel duidelijk dat we pas aan het begin van een compleet nieuwe periode van ontwikkelen, testen en veranderen staan en dat ook moeten om de slag in Europa tuinbouwland te kunnen bijhouden, voor te blijven en misschien te winnen.

Telen met toekomst en LTO Groeiservice gaan met u in gesprek over het terugdringen van emissie. Wat doet u nu al en waar laat u kansen (en geld) liggen? Waar liggen nog knelpunten? Een en ander wordt zichtbaar op het demonstratieplein.

Opening: Cees Ruhé (sectievoorzitter Groningen Drenthe, LTO Noord Glaskracht)

Lezing 1: Gerda Valkering (Hunze en Aa's) & Harrie de Lang (Velt en Vecht)

Gedurende het jaar wordt de waterkwaliteit in de gaten gehouden. Maandelijks worden de nutriënten gemeten en vijf keer per jaar de gewasbeschermingsmiddelen. Soms worden toch niet-toegelaten middelen gevonden, hoe kan dit en hoe strookt dit met de duurzaamheidsdoelen van de glastuinbouw?

Lezing 2: Berend Vleems (Horticoop)

Hoe kunnen we bewust water geven en gericht meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen toepassen? Denk aan het correct meedruppelen en spuiten van middelen, optimaal beregenen en water op een goede manier ontsmetten en het filterspoelwater hergebruiken.

Lezing 3: John van der Wilk (Priva)

Een goed klimaat zorgt voor een sterke plant en minder kans op infectie door ziekten. Om een 'dood' klimaat te voorkomen zijn luchtontvochtiging en luchtbeweging de technieken om de inzet van gewasbeschermingsmiddelen te verlagen. Dit zorgt voor minder emissie, schonere recirculatie water, energie besparing en zo een duurzame teelt.

Brakel

Water is een belangrijk thema voor David van Tuyl (Kwekerij Darolin). Hij ziet veel voordeel in het optimaliseren van de watergift. Een goede bodemvochtigheid zorgt voor de beste groei, bovendien wordt bespaard op meststoffen en is de emissie naar het oppervlaktewater lager.

Van Tuyl heeft ook veel aandacht voor het terugdringen van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen. Samen met Telen met toekomst en Bayer wordt onderzocht hoe die emissie op zijn bedrijf zo laag mogelijk kan zijn. In samenwerking met het project Zuiver Water Bommelerwaard worden alternatieven voor middelen getoetst.

Telen met toekomst en LTO Groeiservice gaan met u in gesprek over het terugdringen van emissie. Wat doet u nu al en waar laat u kansen (en geld) liggen? Waar liggen nog knelpunten? Een en ander wordt zichtbaar op het demonstratieplein.

Opening: Henk Kolbach (sectievoorzitter Gelderland-West, LTO Noord Glaskracht)

6 oktober 2010

16.00 - 20.30 uur

Kwekerij Darolin
Molenkampsweg 16
5306 VP Brakel

Lezing 1: René Corsten (DLV Plant)

Op diverse punten in glastuinbouwgebieden in de Bommelerwaard worden metingen naar gewasbeschermingsmiddelen gedaan. Corsten presenteert de meetgegevens van 2009 en 2010 en gaat hierover met u in discussie.

Lezing 2: Carel Zwinkels (AgroAdvies Buro)

Voor optimaal watergebruik en het minimaliseren van de emissie is het hebben van de juiste wattertechnische installaties een eerste vereiste. Maar zonder juist gebruik en goed onderhoud wordt het kind met het badwater weggegooid.

Lezing 3: Tom Smit (Bayer)

U als tuinder kiest bewust welke middelen u inzet. Het drainagewater dat de kas verlaat kan resten van gewasbeschermingsmiddelen bevatten. Door een bewuste keuze kunt u als tuinder emissie verminderen. Telers en gewasbeschermingsfabrikanten nemen zo hun verantwoordelijkheid voor een duurzaam middelenpakket.

7 oktober 2010

19.00 - 22.15 uur

Bruine de Bruin
Legmeerdijk 125
1432 KA Aalsmeer

Bruine de Bruin is een belangrijke toelevancier van diverse producten in de glastuinbouw. Als ontwerper en producent is Bruine de Bruin bekend als het gaat om realisatie van waterzuiveringsinstallaties, container-systemen, kweektafels en teeltsystemen.

Het moderne bedrijf distribueert wereldwijd en ontwerpt elk product op maat, zodat deze voldoet aan de wensen van de klant. Naast de bekende toepassing van Omgekeerde Osmose voor het ontzouten van grondwater is Bruine de Bruin ook onderzoekspartner bij verschillende onderzoeken op het gebied van de zuivering van drainwater en het ontsmetten van waterstromen middels Ultrafiltratie.

Telen met toekomst en LTO Groeiservice gaan met u in gesprek over het terugdringen van emissie. Wat doet u nu al en waar laat u kansen (en geld) liggen? Waar liggen nog knelpunten?

Opening: Bart Oostveen (bestuurslid LTO Noord Glaskracht Aalsmeer)

Lezing 1: Arnoud Westerduin (Hoogheemraadschap van Rijnland)

Westerduin geeft aan via welke routes gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater kunnen komen. Daarnaast bespreekt hij welke maatregelen een teler kan nemen om de emissie van zijn bedrijf te verminderen.

Lezing 2: Marcel Hubers (Syngenta)

Fabrikanten van gewasbeschermingsmiddelen doen verschillende inspanningen om emissies te beperken. Waarschuwingssystemen kunnen helpen bij een gerichte inzet van middelen. Syngenta heeft zo'n systeem ontwikkeld voor botrytisbestrijding in roos.

Lezing 3: Wilfred Appelman (TNO)

In het kader van het KRW-project 'Waterkringloopsluiting substraatteelten' worden verschillende zuiveringstechnieken vergeleken op geschiktheid voor de glastuinbouw. De meest belovende techniek wordt doorontwikkeld tot een praktijktoepassing.

LTO Glaskracht Nederland

Water, onbetaalbaar of te goedkoop? Genoeg of te weinig, schoon of nog schoner? Wat is uw mening? Als tuinbouw gebruiken wij veel water van verschillende herkomsten. Water om te beregenen, her te gebruiken, te zuiveren en ten slotte teruggeven aan de natuur. Water wordt een schaars goed en schoon water staat hoog op de agenda van de politiek. Tijdens de WaterWeken willen wij u aan het denken zetten over het verbeteren van de waterstromen en kijken naar hoe emissiestromen die het bedrijf verlaten verminderd en gezuiverd kunnen worden. Dit alles omdat de komende jaren de emissie naar nagenoeg nul toe moet!

Op 20 december vindt nog een waterbijeenkomst plaats bij Kwekerij 4 Evergreen B.V. in Steenberg. U wordt hierover later geïnformeerd.

Duurzaam telen begint bij jou

Ook in de glastuinbouw zijn praktische en effectieve gewasbeschermingsmethoden (Good Practices) beschikbaar. Sommige tuinders passen deze methoden al toe op hun bedrijf. Anderen nog niet. Vaak besparen de methoden geld en sparen ze het water. Daarom stimuleert de campagne Duurzaam telen begint bij jou tuinders de methoden toe te passen.

Telen met toekomst

We kunnen er niet meer omheen: de glastuinbouw is mede verantwoordelijk voor te hoge concentraties van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het oppervlaktewater. Dat is een probleem voor het milieu en de waterzuivering, met als gevolg dat het middelenpakket hiermee flink onder druk is komen te staan. Bovendien berokkent dit schade aan het imago van de sector. Met het project Telen met toekomst spannen we ons in om samen met de sector en andere betrokkenen reële oplossingen voor deze problematiek te zoeken. U kunt zelf nu al veel doen om de emissie van uw bedrijf te verminderen. In deze bijeenkomsten helpen wij u op weg.

Top 5 Good Practices voor de glastuinbouw

- Dien druppelmiddelen effectief toe en voorkom verliezen
- Zorg voor voldoende drainwateropvang en verlies minder meststoffen
- Zorg voor een ontsmetter met voldoende capaciteit voor beter water in de zomer
- Maak een goede planning voor uw gewasbescherming en voorkom verrassingen
- Beperk besmetting door bezoek

